

Metod-handboken

FORWARD 2030 – från samhällsutmaningar till idéer. En metod i tio steg.

Innehåll

SID 3
Verkliga utmaningar. Ungas idéer.

SID 4
Alva vill sätta avtryck i Västerås

SID 6
Så fungerar Forward 2030

SID 8
Att leda processen

SID 10
Så använder du metoden

SID 12
Metodens tio steg

SID 32
Redo att börja?

SID 34
Bakom Forward 2030

FÖRBUNDET AGENDA 2030

MED STÖD FRÅN ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Forward 2030

Verkliga utmaningar. **Ungas idéer.**

Hur kan en stad eller plats bli mer välkomnande? Vad kan få oss att använda mindre plast? Och hur vill unga att framtidens skola ska se ut?

DET ÄR NÅGRA AV DE FRÅGOR som unga har utforskat inom Forward 2030. De har undersökt hållbarhetsutmaningar, tagit del av olika perspektiv, utvecklat egna idéer och presenterat sina förslag för organisationer som kan vara med och ta dem vidare.

FORWARD 2030 drivs av Förbundet Agenda 2030. I projektet får unga arbeta tillsammans med aktörer från offentlig sektor, näringsliv, civilsamhälle och akademi. Arbetet utgår från en verklig utmaning och leder steg för steg fram till en idé som presenteras för uppdragsgivaren.

VÅR AMBITION är att ge hållbar utveckling och ungas idéer större utrymme i undervisning och i andra verksamheter där unga möts. Unga ska inte bara få lära sig om samhällsutmaningar. De ska också få använda sina erfarenheter, undersöka möjliga lösningar och vara med och påverka.

METODHANDBOKEN är till för dig som är pedagog, ungdomsledare eller på annat sätt arbetar med unga. Här får du ett arbetssätt i tio steg, praktiska övningar och erfarenheter från genomförda processer.

METODEN KAN ANVÄNDAS i skolan, i en förening eller i andra sammanhang där unga möts. Du behöver inte ha arbetat med idéutveckling tidigare. Det viktigaste är att du är nyfiken på deltagarnas perspektiv och vill skapa utrymme för dem att tänka, testa och utveckla idéer tillsammans.

Alva vill sätta avtryck i Västerås – med ett stort Bokmärke

En stor bok med sittplatser, belysning och grönska. Det är idén som Alva Nee och hennes grupp tog fram för Engelbrektsplan i Västerås. Nu hoppas hon att förslaget en dag ska bli verklighet.

– Tänk vad roligt det skulle vara att gå förbi här om några år och se att Bokmärket faktiskt står på platsen.

För Alva Nee från Västerås Folkhögskola har Forward 2030 inneburit en möjlighet att påverka sin egen stad. Deltagandet var frivilligt, och när hon fick chansen att arbeta med verkliga samhällsutmaningar valde hon att vara med.

– Vi fick en utmaning från Västerås Citysamverkan att göra Västerås city mer attraktiv och tillgängligt, och fick välja mellan tre platser i stadskärnan att utveckla, berättar Alva.

De tre platserna de fick välja mellan var Asea-torget, Ehrling Perssons plats och Engelbrektsplan. Alva och hennes grupp fastnade för Engelbrektsplan. När gruppen undersökte platsen såg de ett ställe med outnyttjad potential.

– Vi såg att platsen inte utnyttjas till sin fulla potential och att den kan upplevas som stökig och bullrig, och ville skapa en trygg och intressant plats där människor vill vara, säger Alva.

En bok mitt i stadslivet

Idén fick namnet Bokmärket. Gruppen föreställde sig en stor bok med sittplatser, belysning och eluttag. Runt omkring skulle bord, bänkar och grönska skapa en lugnare miljö där människor kan slå sig ner, umgås eller ta en paus från stadens tempo.

Boken skulle också knyta an till stadsbiblioteket på andra sidan vägen, och universitet längs vägen. Med sin lekfulla utformning hoppades de att den skulle väcka nyfikenhet och fungera som mötesplats.

Mer än en skoluppgift

Det är inte första gången Alva deltar i Forward 2030. Hon har även arbetat med en utmaning om plast i avfall, men det var uppdraget från Västerås Citysamverkan som hon uppskattade mest.

Att få arbeta med en verklig plats och fundera på hur den kan utvecklas gav uppgiften en särskild betydelse. Samtidigt har processen gett henne en större förståelse för hur mycket som ligger bakom förändringar i stadsmiljön.

– Man får en bättre förståelse för hur komplext det är. Det är många som behöver vara med, till exempel kommunen, fastighetsägarna och andra verksamheter, menar Alva.

En bra idé är alltså bara början. För att den ska kunna förverkligas behöver olika aktörer samarbeta och hänsyn tas till flera perspektiv.

Alva uppskattade också möjligheten att samarbeta med elever från andra klasser.

– Att lära känna nya människor och mötas i en gemensam fråga, gjorde arbetet både roligare och mer lärorikt. När man samlas för gemensamt självvalt arbete blir det tydligt att det är ett större engagemang.

De arbetade i ett digitalt verktyg, Miro, som gjorde att alla kunde vara delaktiga, även om alla inte fysiskt var på plats.

ALVA NEE har genom Forward 2030 fått möjlighet att påverka stadsbilden och hoppas såklart att just deras idé blir verklighet framöver.

– Miro höll oss på spåret också, när vi ibland for i väg på olika sidospår så var det en trygghet i att man alltid kunde gå tillbaka och kika på vad vi hade gjort och hitta riktningen på nytt.

Från film till samtal

När det var dags att presentera lösningarna fick grupperna göra filmer på två minuter. Alva och hennes grupp visade sin film för de andra eleverna och representanter från Västerås Citysamverkan.

Efter visningen fick de svara på frågor och utveckla sina resonemang. Det gav gruppen möjlighet att berätta mer om Bokmärket och förklara sådant som inte rymdes i den korta filmen.

– Jag gillade att göra en film som bas för vår presentation, det gav ett bra stöd.

Samtidigt fanns det utmaningar under arbetets gång.

– Jag hade gärna sett lite mer stöd när idéerna skulle utvecklas, ibland kunde det vara svårt att få kontakt med uppdragsgivarna om man hade några funderingar, menar Alva.

En idé som kan leva vidare

Forward 2030 ger unga möjlighet att arbeta med samhällsutmaningar och ta fram egna lösningar tillsammans med aktörer utanför skolan. För Alva har projektet inneburit en chans att upptäcka hur hennes idéer kan bidra till utvecklingen av Västerås.

Om Bokmärket blir verklighet återstår att se. Vägen från förslag till färdig plats kan vara lång, men möjligheten finns kvar.

Kanske det en dag i framtiden placeras en stor bok på Engelbrektsplan. Då har deras idé blivit en del av staden, och ett konkret exempel på vad unga kan bidra med när de får möjlighet att påverka sin omgivning.

Så fungerar **Forward 2030**

Forward 2030 är en strukturerad process i tio steg. Deltagarna går från att lära känna en hållbarhetsutmaning till att utveckla och presentera egna idéer för en uppdragsgivare. De tio stegen ger arbetet en gemensam riktning. Samtidigt finns det utrymme att anpassa övningar, tempo och stöd efter gruppen, utmaningen och sammanhanget.

Metodens tio steg:

En verklig utmaning som startpunkt

Varje process börjar med en utmaning från en uppdragsgivare. Det kan handla om en plats som behöver utvecklas, ett beteende som behöver förändras eller ett behov som saknar en bra lösning. Uppdragsgivaren kan vara en kommun, ett företag, en förening eller en annan verksamhet. Organisationen bidrar med kunskap, presenterar utmaningen och svarar på frågor. I slutet av processen tar uppdragsgivaren emot deltagarnas förslag och berättar vilka delar som kan vara relevanta att undersöka eller utveckla vidare. Det ger deltagarna en konkret fråga att arbeta med och en verklig mottagare som lyssnar på deras idéer.

Unga leder arbetet framåt

Deltagarna undersöker utmaningen, samlar kunskap och tar del av olika perspektiv. De brainstormar idéer, väljer vad de vill arbeta vidare med och utvecklar sina förslag steg för steg. Pedagogen eller ungdomsledaren håller ihop arbetet, skapar ramar och hjälper gruppen vidare när den fastnar. Uppgiften är inte att komma med lösningarna, utan att ställa frågor, öppna dörrar och ge deltagarna det stöd de behöver. Deltagarnas egna erfarenheter, perspektiv och val leder processen framåt.

Tio steg med utrymme för variation

Arbetssättet har använts i gymnasieskolor och på folkhögskola. Det kan också anpassas till exempelvis högstadiet och ungdomsgrupper inom idrott, kultur eller föreningsliv. De tio stegen ger processen en struktur, men behöver inte motsvara tio träffar. Flera steg kan genomföras vid samma tillfälle, medan andra behöver mer tid. Gruppen kan också behöva gå tillbaka till ett tidigare steg när ny kunskap eller återkoppling förändrar idén. Det viktiga är inte att alla processer ser likadana ut. Det viktiga är att deltagarna får förstå utmaningen, utveckla sina egna idéer och möta uppdragsgivaren.

Från utmaning till presentation

Arbetet leder fram till att deltagarna presenterar sina idéer för uppdragsgivaren. Presentationen kan ske inför en panel och en publik där även sakkunniga, exempelvis från universitet, näringsliv, offentlig sektor eller civilsamhälle, deltar.

Idéerna kan presenteras genom en film, utställning, modell, affisch, muntlig presentation eller en kombination av flera uttryck. Alla grupper behöver inte arbeta på samma sätt. Formen väljs utifrån idén, deltagarnas intressen och de resurser som finns. Uppdragsgivaren är alltid den viktigaste mottagaren. Ambitionen är att organisationen ska kunna använda deltagarnas perspektiv och förslag i sitt fortsatta arbete.

Att leda processen

En tydlig utmaning, en genomtänkt plan och en uppdragsgivare som är nyfiken på ungas perspektiv ger processen en bra start. Här går vi igenom vad du som pedagog eller ledare behöver förbereda innan gruppen börjar arbeta.

Hitta en uppdragsgivare

Utgå gärna från en fråga som berör deltagarnas vardag eller väcker deras nyfikenhet. Vilka aktörer arbetar med frågan och skulle vilja ta del av ungas perspektiv? En uppdragsgivare kan exempelvis vara en kommun, ett företag, en förening eller en verksamhet i närområdet. Prata om vad uppdragsgivaren vill få hjälp att utforska och hur deltagarnas idéer kan komma till användning. Förankra att arbetet är en lärande process. Gruppen behöver utrymme att undersöka, tänka fritt och pröva sig fram. Förslagen kan därför ta en annan riktning än uppdragsgivaren först har tänkt sig.

Formulera en utmaning som öppnar för idéer

Utmaningen ska vara lätt att förstå, relevant för deltagarna och tillräckligt avgränsad för att gå att arbeta med. Samtidigt behöver den lämna utrymme för olika lösningar. En fråga som ”Hur kan en stadskärna bli mer tillgänglig och attraktiv för unga?” ger gruppen möjlighet att undersöka behov och hitta egna vägar framåt. Ett uppdrag som redan anger exakt vad deltagarna ska skapa lämnar mindre utrymme för deras idéer. Formulera utmaningen tillsammans med uppdragsgivaren. Ta reda på vilka förutsättningar gruppen behöver känna till och vilket material som kan hjälpa deltagarna att komma igång. Förklara ord och begrepp som kan vara obekanta.

Kom överens om roller och förväntningar

Du som pedagog eller ledare planerar träffarna och stöttar gruppen genom processen. Deltagarna undersöker utmaningen och utvecklar sina idéer. Uppdragsgivaren bidrar med kunskap, svarar på frågor och ger återkoppling på förslagen. Kom överens om när uppdragsgivaren ska medverka. Planera för ett möte när utmaningen presenteras och ett avslutande möte där deltagarna presenterar sina idéer. Det är också bra om gruppen kan ställa frågor till uppdragsgivaren under arbetets gång. Bestäm vem som håller kontakten och hur deltagarnas frågor ska samlas in. Prata också om vad som händer efter presentationen. Hur ska idéerna dokumenteras och tas om hand? Finns det möjlighet att undersöka något förslag vidare? När kan deltagarna få återkoppling? Var tydlig med vad gruppen kan förvänta sig, utan att lova att förslagen kommer att genomföras.

Utgå från gruppens förutsättningar

Anpassa upplägget efter deltagarnas ålder, erfarenheter och behov. Fundera på vad de redan vet om frågan, vad som kan väcka deras engagemang och vilket stöd de behöver för att delta. Ge utrymme för olika sätt att bidra. Någon uttrycker sig lättast i samtal, en annan genom att skriva, rita, bygga eller söka information. Variera gärna mellan egen reflektion, arbete i mindre grupper och gemensamma samtal. Tänk igenom gruppindelningen i förväg. Grupperna behöver vara tillräckligt små för att alla ska få utrymme och samtidigt ge möjlighet att fördela arbetet. Var uppmärksam på om rollerna behöver förändras längs vägen så att fler får pröva olika uppgifter.

Planera tiden och avslutet

De tio stegen ger en struktur, men behöver inte motsvara tio träffar. Vissa steg kan rymmas inom samma tillfälle, medan andra behöver mer tid. Planera för att deltagarna ibland behöver gå tillbaka, söka mer kunskap eller bearbeta en idé. Gör en enkel tidsplan med träffar, delmål och tillfällen då uppdragsgivaren medverkar. Avsätt tid för fördjupning, återkoppling och förberedelse av presentationen. Bestäm tidigt när och för vilka gruppen ska presentera sina idéer. Det ger arbetet en tydlig riktning. Presentationens form kan väljas senare, när gruppen vet mer om idéerna och hur deltagarna vill förmedla dem.

Involvera gärna deltagarna i planeringen av slutseventet. De kan exempelvis bidra till programmets upplägg, presentationernas form, lokalens utformning och vilka som bjuds in.

Förbered en gemensam arbetsyta

I Forward 2030 har vi använt det digitala verktyget Miro för att samla instruktioner, idéer och dokumentation. Där har deltagarna kunnat arbeta tillsammans och följa hur deras förslag utvecklas genom processen. Miro är inget krav. Metoden kan genomföras med andra digitala verktyg eller med papper, pennor och post-it-lappar. Välj en arbetsform som passar gruppen och se till att arbetet sparas mellan träffarna. Om ni använder ett digitalt verktyg, förbered arbetsytorna och kontrollera att deltagarna kommer åt dem. Avsätt tid för en kort introduktion så att alla får prova verktyget innan arbetet börjar.

Ordna material och praktiska förutsättningar

Se till att det finns plats för både grupparbete och gemensamma genomgångar. Förbered material för de första stegen och kontrollera vilken teknik som finns tillgänglig. När idéerna tar form kan gruppen behöva material för att rita, bygga modeller, pröva förslag eller skapa presentationer. Utgå från enkla material och de resurser som finns.

Bestäm också hur arbetet ska dokumenteras. Spara gärna skisser, anteckningar och tidiga idéer, inte bara slutresultatet. Materialet hjälper deltagarna att se hur deras idéer har utvecklats och vad de har lärt sig på vägen.

Så använder du metoden

Metoden består av tio steg som tar gruppen från den första introduktionen till mötet med uppdragsgivaren, panelen och publiken.

Varje steg presenteras på ett eget uppslag. På vänstersidan beskrivs varför steget är viktigt, vad deltagarna ska uppnå och vilka erfarenheter som kan vara bra att bära med sig. På högersidan finns en huvudövning som kan genomföras direkt med gruppen och ett kort stöd till dig som leder processen.

Huvudövningarna finns även som nedladdningsbara pdf-filer med större arbetsytor. De kan användas digitalt eller skrivas ut. På webben finns också kompletterande övningar och material för grupper som behöver mer stöd eller vill fördjupa arbetet.

Anpassa processen

De tio stegen ger processen en gemensam riktning, men upplägget behöver anpassas efter deltagarna, utmaningen, tiden och sammanhanget.

Övningarna kan göras digitalt eller på papper och få ta olika lång tid. Vissa grupper behöver mer kunskap och handledning, medan andra kan arbeta mer självständigt. Några steg kan genomföras vid samma träff och ibland behöver gruppen gå tillbaka till ett tidigare steg.

Det viktiga är att deltagarna får arbeta med en verklig hållbarhetsutmaning, utveckla sina egna idéer och presentera dem för uppdragsgivaren. Vägen dit kan anpassas utan att metodens kärna går förlorad.

Innan ni börjar

Läs gärna igenom hela processen och välj vilka material och övningar som passar gruppen. Stäm av tidsplanen med uppdragsgivaren och se till att det finns utrymme för frågor, återkoppling och förberedelser inför presentationen. Sedan är det dags att sätta igång.

Metodens tio steg börjar på nästa uppslag

STEG 1:
Kom igång

Välkommen till Forward 2030

Forward 2030 ger unga möjlighet att arbeta med verkliga hållbarhetsutmaningar tillsammans med företag, kommuner, föreningar och andra samhällsaktörer. Under processen får deltagarna undersöka en utmaning, ta del av olika perspektiv och steg för steg utveckla egna idéer. I slutet av processen presenterar de sina förslag för uppdragsgivaren och andra som kan vara intresserade av att ta idéerna vidare. Det första steget ger deltagarna en introduktion till Forward 2030, hållbar utveckling och den process som ligger framför dem. De får också veta vilka som står bakom arbetet och varför just deras perspektiv behövs.

Målet med steget

Efter steget ska deltagarna:

- förstå vad Forward 2030 är och hur processen kommer att gå till
- ha en första förståelse för hållbar utveckling och de globala målen
- veta att de ska arbeta med en verklig utmaning från en uppdragsgivare
- funderat över vad unga kan bidra med i arbetet

Vad är hållbar utveckling?

Hållbar utveckling handlar om att människor ska kunna leva ett bra liv i dag utan att försämra framtida generationers möjligheter att göra detsamma. Hållbar utveckling brukar beskrivas utifrån tre delar:

- **Ekologisk hållbarhet** handlar om naturen, klimatet och hur vi använder jordens resurser.
- **Social hållbarhet** handlar om människors rättigheter, hälsa, trygghet och möjligheter att delta i samhället.
- **Ekonomisk hållbarhet** handlar om att använda och fördela resurser på ett sätt som fungerar långsiktigt.

Delarna hänger ihop och behöver ses som en helhet.

Vad är Agenda 2030?

AGENDA 2030 är FN:s gemensamma plan för hållbar utveckling. Den innehåller 17 globala mål som världens länder har åtagit sig att arbeta för fram till år 2030. De globala målen kan hjälpa deltagarna att se hur en lokal utmaning hänger ihop med större frågor i samhället och världen.

Vilka står bakom Forward 2030?

FORWARD 2030 drivs av Förbundet Agenda 2030, en politiskt obunden, ideell förening som samlar organisationer, företag och kommuner. Förbundet arbetar för ett mer hållbart samhälle genom samverkan, kunskapsspridning och gemensamma projekt. Forward 2030 har utvecklats med stöd från Allmänna arvsfonden.

HUVUDÖVNING:

Varför behövs era perspektiv?

Hållbarhetsutmaningar berör både dagens samhälle och den framtid som unga ska leva och verka i. Därför behövs ungas erfarenheter, frågor och idéer. Fundera först var och en. Prata sedan tillsammans i gruppen.

Varför tycker ni att unga ska vara med och arbeta med hållbarhetsutmaningar?

Vilka erfarenheter, perspektiv och idéer kan ni bidra med?

Så här tänker vi
Unga ser världen ur sina egna perspektiv, tänker kreativt och kan ifrågasätta lösningar som tas för givna. De har erfarenheter och kunskaper som vuxna och beslutsfattare inte alltid har tillgång till. Forward 2030 bygger på övertygelsen att unga inte bara ska få tycka till om framtiden. De ska också få vara med och forma den.

Till dig som leder
Presentera Forward 2030 och berätta kort hur processen kommer att gå till. Förklara att deltagarna ska arbeta med en verklig utmaning och att deras idéer kommer att presenteras för en uppdragsgivare. Anpassa introduktionen efter gruppens ålder, förkunskaper och den utmaning som deltagarna ska arbeta med. Informationen kan presenteras gemensamt eller delas som texter, filmer och annat material som deltagarna tar del av själva. Det krävs inget särskilt digitalt verktyg. Om gruppen behöver mer kunskap kan du komplettera med aktuella texter, filmer, statistik eller annat material som hjälper deltagarna att förstå ämnet. Välj material från trovärdiga källor och försök att visa flera perspektiv på frågan. Låt deltagarna själva formulera varför deras perspektiv behövs innan ni visar texten under *”Så här tänker vi”*. Då blir den en återkoppling till deras resonemang och inte ett färdigt svar som styr.

Ladda ner övningen
Övningen kan även laddas ner som pdf med större plats för svar. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

STEG 2:

Möt utmaningen

En verklig utmaning

Nu får deltagarna möta uppdragsgivaren och ta del av den hållbarhetsutmaning som de ska arbeta med. Träffen sker helst på plats hos uppdragsgivaren eller i den miljö där utmaningen finns.

Uppdragsgivaren berättar om sin verksamhet, bakgrunden till utmaningen och varför den är viktig. Deltagarna får veta vilka som berörs, vad organisationen vill ha hjälp med och varför ungas perspektiv behövs. Under träffen får deltagarna ställa frågor och börja sätta sig in i uppdraget. Fokus ligger på att förstå utmaningen. Det är ännu inte dags att utveckla lösningar.

Målet med steget

Efter mötet ska deltagarna:

- förstå vilken utmaning uppdragsgivaren vill ha hjälp med
- förstå varför frågan är viktig och vilka som berörs
- kunna beskriva utmaningen med egna ord
- veta vad de behöver ta reda på mer om
- ha valt vilken utmaning eller vilket perspektiv de vill arbeta vidare med, om det finns flera alternativ

Uppdragivarens roll

Uppdragsgivaren behöver göra utmaningen konkret och begriplig. Presentationen kan gärna utgå från verksamheten och den miljö där utmaningen finns. Uppdragsgivaren berättar:

- vad verksamheten gör
- vilken utmaning deltagarna ska arbeta med
- varför utmaningen behöver lösas
- vilka människor eller grupper som berörs
- vad organisationen hoppas få med sig från processen
- varför deltagarnas perspektiv är värdefulla

En eller flera utmaningar

I vissa processer har alla deltagare arbetat med samma fråga. I andra har uppdragsgivaren presenterat flera utmaningar eller perspektiv som grupperna har fått välja mellan. I en process om plast i avfallet fick deltagarna exempelvis välja mellan två frågor:

- *Hur kan vi minska mängden plastförpackningar som hamnar i soporna?*
- *Hur kan vi få fler att sortera plast på rätt sätt?*

Valet gav grupperna möjlighet att arbeta vidare med den fråga som väckte mest intresse.

Det händer något när eleverna får komma ut och möta människor som arbetar med verkliga samhälls-utmaningar. De får perspektiv och erfarenheter som skolan inte kan erbjuda på egen hand.

Stefan Fürst, gymnasielärare

HUVUDÖVNING:

Utmaningen med egna ord

Lyssna när uppdragsgivaren presenterar sin verksamhet och utmaningen. Ställ frågor om sådant som är oklart eller som ni vill förstå bättre. Prata sedan tillsammans i gruppen. Vänta med att föreslå lösningar. I det här steget ska ni först försäkra er om att ni har förstått uppdraget.

Vad vill uppdragsgivaren att ni ska undersöka?
Beskriv utmaningen med egna ord.

Vad vill ni veta mer om för att förstå utmaningen bättre?
Skriv ner era frågor som ni vill ställa till uppdraggivaren.

Vilken del av utmaningen eller vilket perspektiv vill ni fördjupa er i, och varför?
Om utmaningen är bred kan ni välja en del av utmaningen och undersöka den närmare.

Till dig som leder
Planera träffen tillsammans med uppdragsgivaren. Berätta vilka deltagarna är, vad de redan känner till och hur mötet passar in i processen. Be uppdragsgivaren att presentera utmaningen konkret och med ett språk som gruppen kan förstå. Genomför gärna mötet hos uppdragsgivaren eller på den plats som utmaningen handlar om. Att få se verksamheten och miljön kan hjälpa deltagarna att förstå frågan på ett annat sätt. Ge deltagarna gott om tid att ställa frågor. Hjälp dem att reda ut vad uppdraget innebär, men undvik att styra dem mot en bestämd lösning.

Innan träffen avslutas ska varje grupp kunna beskriva sin utmaning med egna ord. Frågor som ännu inte har fått svar sparas och tas med till nästa steg.

Ladda ner övningen
Övningen kan även laddas ner som pdf med större plats för svar. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

STEG 3:
Fördjupning

Ta reda på mer

Nu har deltagarna fått utmaningen presenterad och beskrivit den med egna ord. Nästa steg är att undersöka frågan närmare innan de börjar utveckla idéer. Gruppen samlar kunskap, utforskar olika perspektiv och tar reda på vad som redan görs. Vad beror utmaningen på? Hur ser den ut på olika platser och nivåer? Hur märks den i deltagarnas egen vardag? Det är också viktigt att undersöka vad uppdragsgivaren eller andra aktörer redan har gjort eller testat. På så sätt kan gruppen bygga vidare på tidigare erfarenheter och undvika att föreslå lösningar som redan har prövats.

Målet med steget

Efter steget ska deltagarna:

- fördjupat sin förståelse för utmaningen
- undersökt frågan ur olika perspektiv
- känna till vad uppdragsgivaren redan har gjort eller testat
- identifierat sådant som de behöver ta reda på mer om
- en gemensam kunskapsgrund inför det fortsatta arbetet

Ta reda på hur andra tänker

Ibland behöver gruppen fråga andra för att förstå utmaningen bättre. En kort enkät kan till exempel visa hur människor som berörs upplever en plats eller en fråga, vad de saknar och vad de tycker är viktigt. Svaren kan ge deltagarna nya perspektiv och bli ett viktigt underlag när de senare börjar utveckla sina förslag. En enkät är ett möjligt sätt att fördjupa arbetet, men inte ett krav.

Vi hade inte tidigare fått höra hur unga ser på Agda Östlunds park. Att få in så många röster gav eleverna ett bättre underlag för sina förslag, men också oss som kommun kunskap att ta med i vårt fortsatta arbete.

Anders Eriksson, Köpings kommun

HUVUDÖVNING:

Vad behöver vi ta reda på?

Utgå från utmaningen som ni beskrev med egna ord i steg 2. Samla allt ni tycker är intressant att undersöka. Skriv frågor, tankar och sådant ni redan vet. Här behöver ni inte ha rätt svar eller börja utveckla lösningar.

Brainstormruta

Om ni behöver hjälp att komma igång kan ni använda stödfrågorna:
Varför är det här en utmaning?
Vad kan ligga bakom?
Hur ser frågan ut i världen och i Sverige?
Hur ser den ut på vår ort?
Hur märks den i vår egen vardag?
Vad har uppdragsgivaren redan gjort eller testat?

Våra viktigaste frågor

Titta tillsammans på det ni har samlat.
Välj ut det som är viktigast att undersöka vidare.

Fördjupa vid behov

Om ni behöver veta hur andra ser på frågan kan ni göra en kort enkät. Fundera på vad ni vill få veta och vilka som berörs av utmaningen. Ta också reda på vad uppdragsgivaren redan har prövat och vilka erfarenheter som finns. Då kan ni bygga vidare på det som redan har gjorts.

Till dig som leder

Låt gruppen fylla brainstormrutan fritt innan ni börjar sortera. Hjälp deltagarna att hitta kunskap och perspektiv som saknas. Se till att gruppen får veta vad uppdragsgivaren redan har gjort eller testat. Enkäten är ett möjligt sätt att fördjupa arbetet, men inte ett krav.

Ladda ner övningen

Övningen kan även laddas ner som pdf med större plats för svar. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

STEG 4: Brainstorm

Från utmaning till idéer

Nu har gruppen fått kunskap om utmaningen och är redo att börja skapa idéer. I det här steget handlar det om att tänka fritt och få fram så många olika lösningar som möjligt. Det finns inga dåliga, för enkla eller för oväntade idéer. En tanke som först känns osannolik kan leda vidare till något som gruppen annars inte hade kommit på. Därför ska idéerna inte bedömas eller väljas bort ännu. Det gör gruppen först i nästa steg.

Målet med steget

Efter steget ska deltagarna:

- tagit fram många olika idéer
- utforskat både realistiska och mer oväntade lösningar
- vågat tänka bortom det som redan görs
- ett gemensamt underlag för idéurvalet i steg 5

Vad är en innovation?

En innovation är en ny idé eller lösning som skapar nytta och förändrar något till det bättre. Det behöver inte vara en fysisk produkt.

En innovation kan till exempel vara:

- en kommunikationsinsats som förändrar hur människor tänker eller agerar
- ett nytt arbetssätt eller samarbete
- en tjänst som gör det lättare att leva hållbart
- en förändring som uppmuntrar till nya beteenden
- en produkt eller teknisk lösning

Innovation kan handla om att skapa något helt nytt, men också om att utveckla något som redan finns så att det fungerar bättre. Det viktiga är inte vilken form idén har, utan vilken förändring den kan bidra till.

Ge plats åt det oväntade

När vi snabbt bedömer om en idé är rimlig riskerar vi att fastna i sådant som redan finns. Genom att först låta alla idéer komma fram skapar gruppen utrymme för nya kombinationer, perspektiv och lösningar.

Först var det svårt att komma på något. Men när en person började och vi andra byggde vidare på idén kom det plötsligt hur mycket som helst.

Elev på Kopparlundsgymnasiet i Västerås

HUVUDÖVNING:

Tänk stort, tänk fritt

Utgå från utmaningen och det ni har lärt er i de tidigare stegen. Brainstorma fram så många idéer som möjligt på hur utmaningen skulle kunna lösas. Tänk stort och fritt. Skriv en idé per lapp eller direkt i brainstormrutan. Ni kan använda olika färger eller symboler för att skilja mellan idéer som känns genomförbara och idéer som utmanar hur ni brukar tänka. Vänta med att diskutera om idéerna går att genomföra. Alla idéer sparas till nästa steg.

Vilka idéer har ni som skulle kunna bidra till att lösa utmaningen?
Titta tillsammans på det ni har samlat. Välj ut det som är viktigast att undersöka vidare.

Om ni behöver hjälp att komma igång
Det är helt normalt att kreativiteten stannar upp ibland. Då kan ni använda något av de här verktygen. Välj det som passar gruppen bäst.

Börja med slutet
Föreställ er att ni redan har skapat den perfekta lösningen. Hur ser den ut? Vad har förändrats? Ge lösningen ett namn och arbeta sedan bakåt. Vad behöver hända för att ni ska nå dit?

Tänk tvärtom
Börja med att hitta på sätt att göra utmaningen ännu värre. Vänd sedan på varje negativ idé. Kan motsatsen bli en möjlig lösning?

Allt eller inget
Föreställ er först att ni har obegränsat med pengar, tid och teknik. Hur skulle ni lösa utmaningen då? Tänk sedan tvärtom. Vad skulle ni kunna göra utan budget, med sådant som redan finns? Använd de extrema förutsättningarna för att hitta nya idéer att lägga till i idébanken.

Till dig som leder
Skapa en tillåtande stämning där deltagarna vågar dela även ofärdiga och oväntade tankar. Påminn gruppen om att idéerna inte ska bedömas eller väljas bort ännu. Hjälp gruppen att tänka bredare om den fastnar. En lösning kan vara en produkt, men också en tjänst, kommunikationsinsats, beteendeförändring eller ett nytt sätt att samarbeta. Spara alla idéer. De ska jämföras och bearbetas i steg 5.

Ladda ner övningen
Huvudövningen och de tre kreativa verktygen finns som pdf på webben. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

STEG 5:
Välj en idé

Från många idéer till en

I brainstormen fick alla tankar ta plats. Nu är det dags att titta närmare på idéerna och välja vilken gruppen vill arbeta vidare med. Börja med att välja ut två idéer som känns särskilt intressanta. Jämför dem utifrån utmaningen, vilken nytta de kan skapa och vad som gör dem nytänkande. Välj sedan den idé som gruppen helst vill fortsätta utveckla.

Det behöver inte vara den enklaste eller mest färdiga idén. Välj en idé som svarar på utmaningen och som ni tror har potential att göra skillnad.

Målet med steget

Efter steget ska deltagarna:

- gått igenom idéerna från brainstormen
- valt ut två idéer att jämföra
- diskuterat vilken nytta idéerna kan skapa
- valt en idé att utveckla vidare
- kunna förklara varför de har valt just den idén

Vad gör en idé värd att utveckla?

En idé behöver inte vara helt ny för att vara innovativ. Det kan också handla om att göra något på ett nytt sätt, nå en ny grupp eller kombinera sådant som redan finns.

När gruppen väljer kan den fundera på:

- Hur väl svarar idén på utmaningen?
- Vilken nytta kan idén skapa?
- Vad känns nytt, annorlunda eller intressant?
- Vilken idé vill gruppen helst utveckla vidare?

HUVUDÖVNING:

Vår valda idé

Titta på alla idéer från brainstormen. Prata om vilka som känns mest intressanta och välj ut två idéer som ni vill jämföra närmare. Låt alla idéer från brainstormen vara kvar. Även idéer som inte väljs kan bli användbara senare.

Våra två bästa idéer
Välj ut era två bästa idéer och beskriv dem kortfattat i rutorna.

Nu är det dags att ta nästa steg och börja utveckla en av era två idéer. Beskriv den utvalda idén på ett sätt som gör det tydligt i vilket sammanhang den hör hemma. Förklara vilka behov eller problem den löser, vilken nytta och vilka värden den skapar, samt vilken målgrupp den riktar sig till.

Lyft också fram vad som är nytt eller unikt med just er idé. Om det känns svårt att välja mellan idéerna kan ni självklart gå vidare med båda – i så fall gör ni en idékarta för varje.

IDÈKARTA

Behov/probelm:
Beskriv vilket problem eller vilka behov er idé svarar på. Vad är det för utmaningar eller brister ni har identifierat, och på vilket sätt erbjuder er idé en lösning?

Målgrupp/användare:
Beskriv vem eller vilka ni riktar er idé till. Vilka är de som kommer att använda er lösning, och varför är just de en relevant målgrupp?

Vår idé
Gör en sammanfattande beskrivning av er idé.

Nytta/värde:
Beskriv vilken nytta er idé skapar och vilka värden den bidrar med. Fundera på om den gör skillnad för individer, organisationer eller samhället i stort – och på vilket sätt.

Nytt/innovativt:
Beskriv vad som gör er idé ny eller annorlunda. Vad skiljer den från andra liknande lösningar, och på vilket sätt bidrar den med något unikt eller innovativt?

Till dig som leder
Se till att alla i gruppen får vara med i urvalet. Hjälp deltagarna att jämföra idéerna utan att alltför snabbt välja den enklaste eller mest genomförbara. Om gruppen har svårt att enas kan deltagarna först rösta fram två idéer och sedan diskutera vilken av dem som bäst svarar på utmaningen och kan skapa mest nytta.

Ladda ner övningen
Övningen kan även laddas ner som pdf med större plats för svar. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

STEG 6:

Förstå de som berörs

Hur märks idén i verkligheten?

Nu har gruppen valt en idé att arbeta vidare med. Nästa steg är att undersöka hur idén kan påverka de människor eller aktörer som ska använda, delta i eller på andra sätt beröras av lösningen. En idé kan påverka olika grupper på olika sätt. Något som blir enklare eller bättre för en grupp kan samtidigt skapa svårigheter för en annan. Genom att välja en viktig grupp och försöka se idén ur deras perspektiv kan deltagarna upptäcka både möjligheter och sådant som behöver utvecklas.

Målet med steget

Efter steget ska deltagarna:

- valt en viktig grupp som berörs av idén
- förstå hur idén kan påverka gruppens vardag eller verksamhet
- kunna beskriva vad som kan bli bättre
- upptäckt sådant som kan bli svårt eller skapa hinder
- fått ett tydligare underlag för att utveckla idén

Vilka kan beröras?

Det kan till exempel vara: ungdomar, barnfamiljer, äldre, företagare, föreningar, personer som bor i ett visst område, personer med olika ekonomiska förutsättningar, organisationer eller verksamheter som ska använda eller genomföra lösningen, osv. En idé kan beröra flera grupper. Börja med att välja den grupp som är viktigast för att lösningen ska fungera. Om flera grupper är lika viktiga kan ni göra övningen en gång för varje grupp.

Använd det ni redan vet

Gå tillbaka till det material som gruppen samlade in under fördjupningen i steg 3. Det kan vara enkätsvar, samtal, observationer, fakta eller information från uppdragsgivaren. Om viktig kunskap saknas kan gruppen komplettera genom att ställa några frågor till personer som berörs. En ny enkät behövs inte om gruppen redan har den information den behöver.

HUVUDÖVNING:

Byt perspektiv

Er idé kan påverka olika människor och aktörer på olika sätt. Välj en person eller grupp som berörs av er idé. Försök att se utmaningen och lösningen ur deras perspektiv.

Till dig som leder
Hjälp deltagarna att välja en tydlig grupp. ”Alla” blir ofta för brett för att gruppen ska kunna förstå hur idén faktiskt påverkar människor eller verksamheter. Påminn deltagarna om att använda kunskapen från steg 3. Hjälp dem också att skilja mellan sådant de vet och sådant de antar. Om viktig information saknas kan de ställa några frågor till personer som berörs. I det här steget undersöker deltagarna hur idén kan påverka olika grupper. I steg 8 får andra möjlighet att reagera på en mer utvecklad version av förslaget.

Ladda ner övningen
Övningen kan även laddas ner som pdf med större plats för svar. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

STEG 7:
Utveckla idén

Gör en stark idé ännu bättre

Gruppen har nu valt en idé, gjort en första idékarta och undersökt hur idén påverkar dem som berörs. Nu är det dags att granska idén och se hur den kan utvecklas. Hur väl svarar idén på utmaningen? Vad är nytt eller annorlunda? Hur stor skillnad kan den göra? Genom att jämföra idén med det som redan görs kan gruppen upptäcka både styrkor och sådant som behöver förändras. Målet är inte att börja om, utan att vässa den valda idén inför nästa steg.

Målet med steget

Efter steget ska deltagarna:

- förstå hur idén skiljer sig från det som redan görs
- undersökt vilken effekt idén kan få på utmaningen
- identifierat idéns styrkor
- veta vad som behöver förändras eller utvecklas
- ha en förbättrad idé att pröva i nästa steg

Nytänkande och effekt

Innovationsmatrisen hjälper gruppen att undersöka idén ur två perspektiv.

Nytänkande

Vad är nytt eller annorlunda med idén? Det kan vara en ny lösning, men också ett nytt arbetssätt, en ny målgrupp eller en oväntad kombination av sådant som redan finns.

Effekt

Hur stor möjlighet har idén att bidra till förändring? Vilken del av utmaningen påverkar den och för vilka kan den göra skillnad? En idé behöver inte vara helt ny för att vara värdefull. Något som redan finns kan skapa stor effekt om det används på ett bättre sätt eller i ett nytt sammanhang.

Matrisen är inget facit

Det viktiga är inte att idén måste hamna högst upp till höger. Innovationsmatrisen ska hjälpa gruppen att resonera om idéns styrkor och utvecklingsmöjligheter. Placeringen bygger på gruppens bedömning och kan förändras när idén utvecklas eller när deltagarna får ny kunskap.

HUVUDÖVNING:

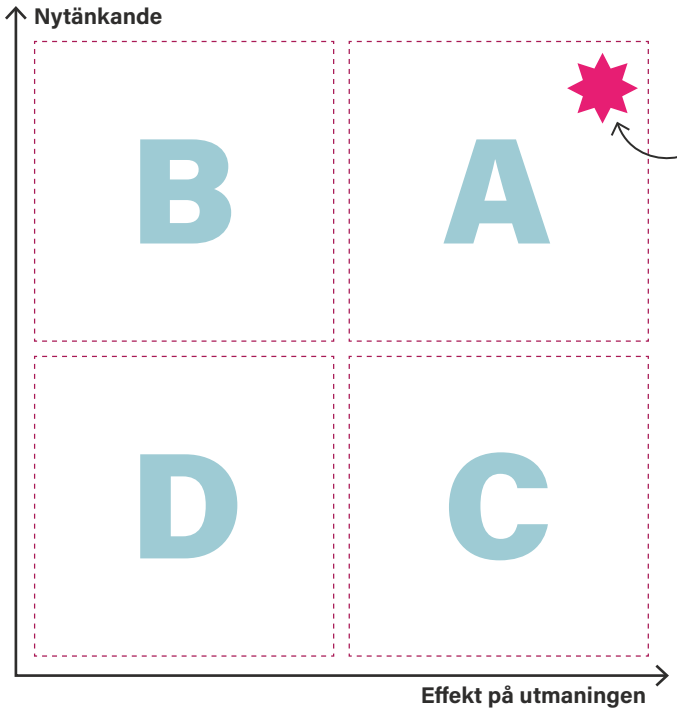
Vässa idén

Använd innovationsmatrisen för att undersöka hur nytänkande er idé är och vilken effekt den kan få på utmaningen. Utgå från idékartan och det ni har lärt er i de tidigare stegen. Ta reda på om uppdragsgivaren eller andra aktörer redan arbetar med liknande lösningar.

Steg för att genomföra uppgiften:

1) *Undersök nuläget:* Ta reda på vad er uppdragsgivare redan gör inom det område som er idé rör. Det kan handla om befintliga projekt, initiativ eller arbetssätt.
   - Tips: Besök deras hemsidor, läs nyheter och projektbeskrivningar eller kontakta dem direkt för att stämma av.
2) *Utvärdera er idé:* Jämför er idé med nuläget ni just undersökt.
   - Vad är nytt i er idé?
   - Vad förbättrar den?
   - Hur stor skillnad kan den göra?
3) *Placera idén i matrisen:* Använd innovationsmatrisen för att markera var ni tycker att er idé hör hemma. Diskutera i gruppen och motivera er placering – både vad gäller nytänkande och effekt.
4) *Förbered en kort presentation:* Ni ska kunna förklara varför ni placerat idén där ni gjorde och vilka insikter ni fick under arbetets gång.

INNOVATIONSMATRIS

Här vill ni hamna

A = Kreativa idéer som har stor effekt på utmaningen.

B = Kreativa idéer som inte har någon direkt effekt på utmaningen.

C = Idéer som har effekt på utmaningen men där någon annan redan har gjort samma sak.

D = Idéer som inte har effekt på utmaningen och som inte tillför något nytt.

Till dig som leder

Hjälp gruppen att använda matrisen som ett samtalsverktyg, inte som ett betyg på idén. Be deltagarna förklara varför de placerar idén på en viss plats och vad de bygger sin bedömning på. Påminn om kunskapen från dem som berörs. En förändring ska inte bara göra idén mer nytänkande, utan också mer relevant och användbar.

Ladda ner övningen

Övningen kan även laddas ner som pdf med större plats för svar. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

STEG 8:

Gestalta och pröva idén

Gör idén synlig

I det här steget gör deltagarna en enkel version av sin idé och låter andra reagera på den. Det behöver inte vara en färdig produkt eller en genomarbetad presentation. En skiss, modell eller annan enkel gestaltning kan räcka för att visa hur idén är tänkt att fungera. När andra får se och reagera på idén kan gruppen upptäcka sådant som är svårt att se på egen hand. Går idén att förstå? Verkar den möta ett verkligt behov? Finns det något som saknas eller skulle kunna fungera bättre? Deltagarna använder återkopplingen för att förbättra idén innan de börjar arbeta med den slutliga presentationen.

Målet med steget

Efter steget ska deltagarna:

- gjort en enkel och konkret version av idén
- visat idén för andra, om det är möjligt
- samlat in reaktioner och synpunkter
- veta vad som fungerar bra och vad som behöver förändras
- förbättrat idén inför presentationen

Olika sätt att gestalta en idé

Hur idén gestaltas beror på vad den handlar om. Deltagarna kan exempelvis skapa:

- en skiss av en plats eller produkt
- en enkel modell
- en karta eller ritning
- ett bildflöde som visar hur en tjänst fungerar
- ett utkast till en kommunikationsinsats
- ett rollspel eller scenario
- en enkel digital prototyp
- en före- och efterbild

Det viktiga är att gestaltningen hjälper andra att förstå idén. Den behöver inte vara färdig eller snygg. Gestaltningen ska hjälpa andra att förstå idén. Den behöver inte vara färdig eller genomarbetad.

Pröva en sak i taget

Bestäm vad ni framför allt vill få veta. Det kan vara om idén är lätt att förstå, om den möter ett verkligt behov eller om den skulle fungera i vardagen. Det blir lättare att använda återkopplingen om gruppen vet vad den vill undersöka.

HUVUDÖVNING:

Gör, visa, förbättra

Gör en enkel version av er idé. Visa den för andra och använd återkopplingen för att förbättra den.
Bestäm vad ni framför allt vill få veta om idén. Det kan till exempel vara:

- om idén är lätt att förstå
- om den möter ett verkligt behov
- om den skulle fungera i praktiken

Så här gestaltar vi vår idé
Välj hur ni vill visa hur idén är tänkt att fungera.

Visa idén för andra
Visa er första version för personer som berörs av idén, uppdragsgivaren eller andra som kan bidra med relevanta perspektiv. Be dem att svara på tre frågor:

- Vad uppfattar du att idén går ut på?
- Vad tycker du fungerar bra?
- Vad är oklart eller skulle kunna förbättras?

Samla återkopplingen
Exempelvis: Det här verkar fungera. Det här behöver förändras eller förtydligas.
De här förändringarna vill vi göra efter återkopplingen.

Till dig som leder
Hjälp gruppen att välja en enkel form som passar idén. Deltagarna ska inte lägga all tid på detaljer eller formgivning. Det viktiga är att få fram något som går att visa och prata om. Hjälp också gruppen att avgränsa vad den vill få återkoppling på. Försök att hitta personer som kan bidra med relevanta perspektiv. Påminn deltagarna om att lyssna och ställa följdfrågor. De behöver inte följa alla synpunkter, men de ska fundera över vilken återkoppling som kan göra idén bättre.

Ladda ner övningen
Övningen kan även laddas ner som pdf med större plats för svar. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

STEG 9:

Förbered presentationen

Från idé till berättelse

Nu är idén utvecklad, gestaltad och förbättrad. Nästa steg är att förbereda hur den ska presenteras för uppdragsgivaren och andra mottagare. Gruppen behöver välja vad publiken framför allt ska förstå och komma ihåg. Presentationen ska visa vilken utmaning deltagarna har arbetat med, vad deras idé går ut på och vilken nytta den kan skapa. Allt som har hänt under processen behöver inte finnas med. Det viktigaste är att presentationen har en tydlig riktning och gör idén enkel att förstå.

Målet med steget

Efter steget ska deltagarna:

- formulerat presentationens viktigaste innehåll
- kunna beskriva utmaningen och idén på ett tydligt sätt
- valt ett uttryck som passar idén och gruppen
- fördelat roller och ansvar
- förberett och övat på presentationen

Välj ett uttryck som passar idén

Presentationens form kan till exempel vara:

- muntlig presentation
- digital presentation
- film
- affisch eller utställning
- modell eller prototyp
- rollspel
- kombination av flera uttryck

Visa vägen fram till idén

En bra presentation hjälper publiken att följa gruppens resa från utmaning till lösning. Deltagarna kan berätta om något de upptäckte, ett perspektiv som förändrade deras sätt att tänka eller något som överraskade dem under arbetet. Det ger presentationen en berättelse och visar att idén bygger på kunskap och erfarenheter från processen.

HUVUDÖVNING:

Bygg grunden till er presentation

Använd de sju delarna för att bygga upp presentationen. Skriv kort och tydligt. När grunden är klar kan ni välja hur ni vill gestalta och presentera innehållet.

1) Utmaningen vi vill lösa
Vad är problemet eller utmaningen? Kort och konkret – vad är det som inte funkar idag?

2) Vår idé / lösning
Vad har vi kommit på? Beskriv lösningen enkelt och tydligt – gärna med namn och vad den går ut på.

3) Vem det är till för
Vilka påverkas eller kan dra nytta av det här?

4) Så här fungerar det
Hur används lösningen? Visa med ett exempel eller en situation hur man gör och vad som händer.

5) Hur kan idén bli en del av uppdragsgivarens arbete?
Vad skulle behöva hända för att idén ska kunna tas vidare?

6) Vilken nytta det gör
Hur bidrar lösningen till hållbar utveckling?

7) Vad har vi fått med oss på vägen?
Reflektioner, insikter eller något som överraskade.

Till dig som leder
Hjälp gruppen att prioritera det viktigaste. Presentationen behöver inte redovisa allt som har hänt under processen. Uppmuntra deltagarna att använda konkreta exempel och ett språk som publiken förstår. Anpassa formen efter gruppens förutsättningar och se till att alla får en roll som känns trygg och meningsfull. Ge gruppen tid att öva och kontrollera att presentationen håller den tid som finns tillgänglig.

Ladda ner övningen
Övningen kan även laddas ner som pdf med större plats för svar. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

STEG 10:

Möt en publik

Presentera er idé för uppdragsgivaren

I det sista steget presenterar deltagarna sitt arbete för en panel och en publik. I panelen finns uppdragsgivaren tillsammans med sakkunniga som kan bidra med kunskap och olika perspektiv, exempelvis representanter från universitet, näringsliv, offentlig sektor eller civilsamhälle. Uppdragsgivaren är alltid en central del av panelen. Hela processen bygger på att organisationen får ta del av deltagarnas idéer och kan använda dem i sitt fortsatta arbete. Panelen lyssnar, ställer frågor och ger återkoppling. De sakkunniga kan hjälpa deltagarna att se nya möjligheter, medan uppdragsgivaren berättar vilka delar av idén som kan vara relevanta att undersöka eller ta vidare i organisationen.

Målet med steget

Efter steget ska deltagarna:

- presenterat sin idé för uppdragsgivaren, panelen och publiken
- fått svara på frågor och ta emot återkoppling
- fått fler perspektiv på sin idé
- veta vilka delar som kan vara relevanta att ta vidare
- förstå hur uppdragsgivaren tar hand om idéerna efter presentationen
- reflekterat över processen och sitt eget lärande

Presentationen kan se olika ut

Presentationstillfället kan vara ett större publikt event, en utställning eller ett mindre möte. Så långt det är möjligt är deltagarna själva med och planerar sluteventets upplägg, innehåll och roller. Det stärker deras delaktighet och gör avslutningen till deras eget tillfälle att visa vad de har skapat. Deltagarna kan presentera sina idéer för en panel där uppdragsgivaren och personer med relevant sakkunskap ingår. Utöver panelen kan publiken bestå av; andra deltagare och ungdomsgrupper, lärare och processledare, personer som berörs av idéerna, beslutsfattare, familj, föreningar och andra samhällsaktörer. Det viktiga är att uppdragsgivaren finns på plats och att deltagarnas arbete tas på allvar.

Vad händer med idéerna?

Alla idéer kan inte genomföras. Uppdragsgivaren behöver ändå berätta hur materialet kommer att tas om hand, vilka delar organisationen ser potential i och om något kan undersökas eller utvecklas vidare. Om en idé senare inspirerar till fortsatt arbete, förändras eller genomförs är det värdefullt att återkoppla till deltagarna.

HUVUDÖVNING:

Presentera, lyssna och reflektera

Nu är det dags att presentera ert arbete för uppdragsgivaren, panelen och publiken. Berätta om utmaningen, er idé och vilken skillnad den kan göra.

Innan ni börjar

- Kontrollera att ni kan svara på tre frågor:
- Vilken utmaning vill ni bidra till att lösa?
- Vad är er idé?
- Vilken skillnad kan idén göra?

Presentera er idé

Använd det material ni har förberett och hjälp panelen och publiken att förstå hur idén är tänkt att fungera. Tala tydligt, använd konkreta exempel och lämna utrymme för frågor. Lyssna på panelens återkoppling.

Reflektera tillsammans

Efter presentationen pratar ni om arbetet och det ni har varit med om.

Vad är ni mest stolta över?

Vad har ni lärt er under processen?

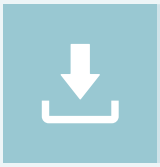

Vad hoppas ni händer med idén nu?

Till dig som leder

Sätt samman en panel där uppdragsgivaren alltid ingår. Bjud gärna in sakkunniga som kan bidra med relevanta perspektiv, exempelvis från universitet, näringsliv, offentlig sektor eller civilsamhälle. Involvera deltagarna tidigt i planeringen av sluteventet och ge dem möjlighet att påverka exempelvis program, lokal, presentationernas form och vilka som bjuds in. Förbered panelen på att möta deltagarnas idéer med nyfikenhet och respekt. Panelens roll är att ställa frågor, bidra med kunskap och ge konstruktiv återkoppling, inte att bedöma deltagarna. Skapa utrymme för frågor och samtal. Kom överens med uppdragsgivaren om hur idéerna ska dokumenteras och tas om hand efter presentationen.

Be organisationen att berätta vilka delar den ser potential i och vad som skulle kunna bli ett nästa steg. Var tydlig med vad som kan hända efter presentationen och undvik löften som inte går att hålla. Planera gärna för att återkoppla till deltagarna om någon idé går att genomföra.

Ladda ner övningen

Övningen kan även laddas ner som pdf med större plats för svar. Ni hittar övningarna på **fa2030.se**.

Redo att börja?

Du behöver inte ha alla detaljer på plats från början.
Men en tydlig utmaning, en engagerad uppdragsgivare och en plan för arbetet ger processen en bra grund. Använd checklistan för att se vad som behöver vara förberett innan deltagarna sätter igång.

Uppdragsgivaren och utmaningen

- ☐ Vi har hittat en uppdragsgivare som vill ta del av ungas perspektiv.
- ☐ Utmaningen är verklig, relevant och möjlig för gruppen att förstå.
- ☐ Utmaningen är formulerad som en öppen fråga som ger utrymme för olika idéer.
- ☐ Uppdragsgivaren förstår sin roll och vet när organisationen ska medverka.
- ☐ Vi har pratat om hur idéerna ska tas om hand efter presentationen.

Gruppen

- ☐ Vi har anpassat upplägget efter deltagarnas ålder, erfarenheter och behov.
- ☐ Vi har tänkt igenom gruppindelningen och hur alla kan få möjlighet att bidra.
- ☐ Deltagarna vet vad processen går ut på och vad som förväntas av dem.
- ☐ Vi har planerat för olika sätt att delta, exempelvis genom att prata, skriva, rita eller bygga.

Tid och planering

- ☐ Vi har gjort en tidsplan för processen.
- ☐ Vi har bokat ett första möte med uppdragsgivaren.
- ☐ Vi har avsatt tid för kunskapsinhämtning, idéutveckling, återkoppling och presentation.
- ☐ Vi har bestämt när deltagarna ska presentera sina idéer.
- ☐ Uppdragsgivaren kan medverka vid den avslutande presentationen.

Arbetsyta och material

- ☐ Vi har valt om gruppen ska arbeta digitalt, på papper eller genom en kombination.
- ☐ Vi har en gemensam arbetsyta där deltagarnas tankar och material kan sparas.
- ☐ Vi har förberett de första övningarna och det material gruppen behöver.
- ☐ Deltagarna har tillgång till de digitala verktyg som ska användas.
- ☐ Vi har en plan för att dokumentera processen.

Presentation och avslutning

- ☐ Vi har funderat över vilka som ska bjudas in till panelen och publiken.
- ☐ Vi har planerat hur deltagarna kan vara med och forma sluteventet.
- ☐ Vi har avsatt tid för frågor, återkoppling och reflektion.
- ☐ Uppdragsgivaren vet att deltagarna behöver få veta vad som händer med idéerna efteråt.

Hämta materialet digitalt **fa2030.se**

En bra matchning

En bra process börjar med en utmaning som känns relevant för gruppen och en uppdragsgivare som är genuint nyfiken på deltagarnas perspektiv. Uppdragsgivaren behöver inte ha en färdig plan för hur idéerna ska användas. Däremot behöver organisationen ha tid att möta gruppen, svara på frågor, ta del av förslagen och återkoppla efter presentationen.

Material på webben

På **fa2030.se** finns material som kan användas under processen:

- Metodhandboken som pdf
- Fördjupande information om hållbar utveckling
- huvudövningarna som pdf
- kompletterande övningar som pdf

Materialet kan användas digitalt eller skrivas ut. Välj det som passar gruppen och sammanhanget.

BAKOM FORWARD 2030

FORWARD 2030 drivs av Förbundet Agenda 2030, en politiskt obunden ideell förening som samlar organisationer, företag, kommuner och andra aktörer. Förbundet arbetar för att öka takten i omställningen till ett hållbart samhälle genom kunskap, samverkan och gemensamma initiativ.

Metoden har utvecklats tillsammans med unga, pedagoger, processledare, uppdragsgivare och sakkunniga. Erfarenheter från de genomförda processerna har format de tio stegen, övningarna och stödet i den här handboken.

Forward 2030 har genomförts med stöd från Allmänna arvsfonden.

TACK TILL alla deltagare, pedagoger, uppdragsgivare och sakkunniga som har delat med sig av sina erfarenheter, prövat arbetssättet och bidragit till att utveckla metoden.

KONTAKT

Vill du använda metoden, komma igång eller veta mer om Forward 2030? Läs mer på **fa2030.se** eller kontakta våra projektledare.

ANNA BJERNE
Projektledning och metodutveckling
anna@fa2030.se

LOTTA GÖRLING
Projektledning och metodutveckling
lotta@fa2030.se

PRODUKTION

Metodutveckling: Förbundet Agenda 2030
Finansiering: Allmänna arvsfonden
Grafisk form: Curlicue
Foto: Anna Bjerne, Lotta Görling, Jonas Bilberg, Unsplash, Adobe Stock, Westend61
Tryck: Print on Demand, 2026

FÖRBUNDET AGENDA 2030

MED STÖD FRÅN ALLMÄNNA ARVSFONDEN

LÄS MER OM PROJEKTET PÅ

FA2030.SE